

Stockholm 2016-06-09

Öppet brev till

Socialförsäkringsminister Annika Strandhäll
Finansmarknadsminister Per Bolund
Pensionsgruppens ledamöter

Ge AP-fonderna ett tydligt ramverk för hållbara och ansvarsfulla investeringar

Världen står inför en rad omfattande utmaningar för att säkerställa en långsiktigt hållbar utveckling. Finansiella flöden har en avgörande betydelse för den omställning som krävs. Med ett ansvar för ca 1500 miljarder av våra pensionspengar är tydliga krav på ansvarsfullhet och hållbarhet i AP-fondernas investeringar en nödvändighet.

De senaste åren har det skett en betydande utveckling i synen på vad som karaktäriserar hållbara och ansvarsfulla investeringar. Erfarenheterna från den nu 16 år gamla pensionsöverenskommelsen visar på ett stort behov av en uppdatering av AP-fondernas uppdrag som svarar upp mot dagens och framtidens utmaningar. Det förslag till nytt regelverk som Finansdepartementet presenterade förra året, efter diskussioner i riksdagens pensionsgrupp, innehöll viktiga förslag för att tydliggöra målen för fondernas hållbarhetsarbete. Det är därför oroande att förslaget legat på is sedan december.

Media har fortsatt rapportera om hur statliga svenska pensionspengar investeras i bolag som är involverade i kränkningar av mänskliga rättigheter och allvarlig miljöförstörelse.¹ I dagarna har Sverige frågats ut av FN:s kommitté för sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter om AP-fondernas investeringar utifrån en parallellrapport som visar hur fondernas investeringar kopplas till en rad MR-kränkningar.²

¹ Se t.ex. [DN om investeringar i bolag bakom gruvkatastrof i Brasilien](#), februari 2016; [Di om investeringar i kärnvapenbolag](#) och [tobak](#), februari 2016; [SvD om investeringar i kolgruva i Colombia](#), april 2016.

² Se rapporten "[Sweden's Extraterritorial state obligations on ESCR](#)" av FIAN Sverige, Kristna Fredrörelsen och Latinamerikagrupperna samt [SvD:s rapportering](#), juni 2016.

Mot denna bakgrund vill vi uppmana regeringen och pensionsgruppen att snarast återuppta arbetet med att utveckla ett tydligt ramverk för AP-fondernas hållbarhetsarbete. Här sammanfattar vi endast ett urval av de viktigaste anledningarna till att det brådskar:³

1. Otydlig klimatstrategi. För att hindra en klimatkatastrof har världen bestämt sig för att försöka hålla den globala uppvärmningen väl under 2°C, och helst hejda den vid 1,5°C. AP-fonderna har investeringar i koldioxidintensiva börsnoterade kol-, olje- och gasföretag som motsvarar potentiella utsläpp av 588 miljoner ton koldioxid.⁴ Fonderna har tagit steg för ökad öppenhet genom att nu rapportera sina investeringsportföljers koldioxidavtryck. Men för att leda till verklig förändring räcker det inte att visa hur klimatpåverkan sett ut. Hur ser strategin ut för att säkra att fondernas investeringar inte går på tvärs med klimatavtalets mål? AP-fonderna behöver ges framåtblickande mål som gör det möjligt att avgöra om våra investeringar uppfyller klimatavtalets syfte eller inte.

2. Motstridiga tolkningar. AP-fondernas argumentation och arbete rymmer flera motstridigheter när det gäller hållbarhet. Samtidigt som AP-fonderna ofta framhåller sitt hållbarhetsarbete är det inte ovanligt att de försvarar sig mot kritik genom att hänvisa till det befintliga regelverkets överordnade mål om hög avkastning. Första AP-fonden angav så sent som våren 2015 i en enkät till regeringen att de inte avser att sätta hållbarhetsmål för förvaltningen då de menar att risken skulle vara för stor att ett sådant mål skulle gå ut över det övergripande målet om hög avkastning.⁵ Enligt Etikrådet ska Första till Fjärde AP-fonderna inte ha investeringar i bolag som systematiskt kränker de internationella konventioner som Sverige undertecknat. Samtidigt investerar fonderna i en rad bolag som exempelvis Sjunde AP-fonden svartlistat på grund av konventionskränkningar. Ett exempel är Första till Fjärde AP-fondens investeringar i bolag med starka kopplingar till kärnvapentillverkning. Dessa innehav har fördubblats de senaste tio åren samtidigt som bolagen har svartlistats av Sjunde AP-fonden och norska oljefonden.⁶

3. Oklara resultat av påverkansarbete. AP-fonderna försvarar ofta kritiserade investeringar med att det är bättre att de stannar kvar som ägare och påverkar bolag genom dialog. AP-fonderna investerar i omkring 4000 bolag och under 2015 hade de enligt Etikrådet dialog med totalt 178 bolag. Under de nio år Etikrådet verkat har de rekommenderat uteslutning av totalt 19 bolag. Med vilka bolag för AP-fonderna dialog? Vad handlar de om? Vilka krav ställs? När de resultat? Om inte – vad gör fonderna då? Om detta vet vi alltför lite. Det här gör det omöjligt för utomstående att utvärdera resultaten av dialogstrategin. Ett exempel på begränsad insyn är Etikrådets dialog med det kanadensiska bolaget Goldcorp gällande Marlingruvan i Guatemala. Bolagets verksamhet har dömts ut av både FN:s specialrapportörer och oberoende konsultfirmor för miljöförstöring och kränkningar av mänskliga rättigheter.⁷ Etikrådet har lyft dialogen med Goldcorp som ett framgångsexempel och AP2-4 har investeringar i bolaget till ett värde på 133 miljoner. Men 2015 hamnade bolaget på Sjunde AP-fondens svarta lista på grund av "kränkning av mänskliga rättigheter i samband med gruvdrift i Guatemala".⁸

---

³ Fler analyser, exempel och källor finns på www.schysstapensioner.nu

⁴ Se [WWF:s granskning](#), mars 2015.

⁵ [Regeringens skrivelse 2014/15:130](#). Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2014. s.75, maj 2015.

⁶ [Di om AP-fondernas investeringar i kärnvapenbolag](#), mars 2016.

⁷ ["Sweden's Extraterritorial state obligations on ESCR"](#) av FIAN Sverige, Kristna Fredrörelsen och Latinamerikagrupperna, juni 2016, s. 15-18.

⁸ [Sjunde AP-fondens svarta lista](#), december 2015.

4. Bristande transparens. Det finns också problem med transparens i investeringsverksamheten, exempelvis Andra AP-fondens markköp i Brasilien som varit ifrågasatt en längre tid.⁹ En internationellt uppmärksammat rapport visar att fonden genom komplicerade bolagsstrukturer kringgår brasiliansk lagstiftning som ska begränsa utländskt markägande och att de köpt mark av en aktör som utreds av åklagare för att med våld lägga beslag på mark.¹⁰ Andra AP-fonden har ej velat lämna ut uppgifter om vilken mark de köpt och tillbakavisar anklagelserna genom att hänvisa till en hemlig rapport, vilket försvårar för insyn och ansvarsutkrävande.¹¹

Det är uppenbart att nuvarande regelverk är otillräckligt för att säkerställa att den statliga förvaltningen av svenska folkets pensionskapital är förenligt med svenska mål och internationella överenskommelser för hållbar utveckling. Hur vi investerar våra gemensamma resurser idag har avgörande betydelse för vår egen och kommande generationers framtid. Nu är det hög tid att socialförsäkringsminister Annika Strandhäll och finansmarknadsminister Per Bolund blåser nytt liv i arbetet och att alla partier i pensionsgruppen bidrar konstruktivt för att ta frågan framåt. AP-fonderna måste ges ett modernt regelverk som tydliggör att investeringar ska ske med respekt för mänskliga rättigheter och miljö samt ligga i linje med målet att stanna under 1,5 graders global uppvärmning. Det här är beslut som inte kan skjutas på framtiden.

Med vänliga hälsningar,

Gabi Björsson
Generalsekreterare
Afrikagrupperna

Julia Finér
Talesperson
Emmaus Stockholm

Rebecka Jalvemyr
Kanslichef
FIAN Sverige

Lisa Sjöblom
Generalsekreterare
Forum Syd

Olivia Linander
Fossil Free Sverige

Pia Björstrand
Klimataktion

Andrea Söderblom-Tay
Ordförande
Jordens Vänner

Lotta Sjöström Becker
Generalsekreterare
Kristna Fredsrörelsen

Annelie Andersson
Talesperson investerings- och företagsansvar
Latinamerikagrupperna

Håkan Wirtén
Generalsekreterare
Världsnaturfonden WWF

---

⁹ SvD, november 2015 och rapporten "[Investering utan insyn](#)" av Swedwatch, april 2013.

¹⁰ "[Foreign Pension Funds and Land Grabbing in Brazil](#)" av Latinamerikagrupperna m.fl., november 2015.

¹¹ [SvD:s uppföljning](#) av AP2:s markinvesteringar i Brasilien, mars 2016.